

انسان و حیوانات دست آموز

اریکا فریدمن

پروژه علوم انسانی و مطالعات
رساله جامع علوم انسانی

Foto Edouard Boubat © Top, Paris

ستایش باشند. آنها می‌توانند برای ایجاد ارتباط بین مراحل و دوره‌های متفاوت زندگی ما، از شیرخوارگی به کودکی، از وابستگی به استقلال، از انزوا به آمیزش اجتماعی کمک کنند. در حالیکه ارتباط بین انسان و حیوان دست آموز ممکن است نمادی برای نمایاندن ارتباط بین مادر و کودک شیرخوارش باشد، اختلافات گونه‌ها تمایزی بنیانی بوجود می‌آورد که باعث ایجاد تداوم احساسات بدون انکار فردیت خود ما می‌شود.

تا قبل از دهه گذشته مطالعات علمی انگشت شماری در باره فواید نفوذ متقابل انسان و حیوان دست آموز انجام گرفته بود. فریود نقش مهم و منحصر به فرد حیوانات دست آموز در زندگی انسان را تشخیص داد و نوشت: «این نقش در حقیقت بیان کننده آن است که چگونه انسان می‌تواند حیوانی را... با این شدت دوست داشته باشد. مهر بی‌ریا، سادگی فارغ از تضادهای تقریباً غیرقابل تحمل تمدن، زیبایی یک هستی فی‌الذات کامل... آن احساس وابستگی نزدیک و هم بستگی بی‌چون و چرا». با این همه بیانات ملاطفت آمیز وی با توجه به مشاهدات بالینی اظهار شده

نگاهداری حیوانات دست آموز در جوامع بشری تقریباً جهانی است. حداقل مدتی نزدیک به ۱۰/۰۰۰ سال است که مردم از حیوانات خانگی نگهداری کرده‌اند و مدتی پس طولانی‌تر از آن حیوانات وحشی را به دام انداخته، رام کرده، بدون پرورش نسل، به عنوان همدم خود نگهداشته‌اند. با وجود اینکه انگیزه اولیه بشر برای اهلی کردن حیوانات معلوم نیست، اولین اقدام برای پرورش نسل آنها در عصر میانسنگی - احتمالاً در مناطقی خاص که تغییرات زیست‌محیطی غذای موجود را به میزان قابل توجهی افزایش داده - به عمل آمده است. بنا براسناد باستانشناسی سگها اولین و گربه‌ها دومین حیوانات دست آموز بوده‌اند.

مطبوعات، فیلم‌ها و کتاب‌ها کراراً اهمیت حیوانات دست آموز را در جامعه صنعتی نشان داده‌اند. به حیوانات دست آموز و مخصوصاً به سگها، لقب «بهترین دوست انسان» داده شده است. از دیدگاهی نمادی، حیوانات دست آموز می‌توانند بخوبی نمایانگر ارتباط از بین رفته مادر و کودک شیرخوار، یعنی صمیمیت کامل، عشق و

حیوانات دست آموز با ساده‌تر کردن ارتباط متقابل افراد، می‌توانند صاحبان خود را به مؤانست بیشتر با دیگران بکشانند. آنها برای افراد بستری در بیمارستان و یا تحت مراقبت در مؤسساتی دیگر ارتباطی مهم با دوستان و یا افراد خانواده در دنیای خارج به وجود می‌آورند. بسیاری از صاحبان این حیوانات در طی مدت بستری بودن خود جویای اطلاعات روزانه درباره حیوانات دست آموز خود هستند.

کراراً دیده شده است که افراد تنها و یا بدون ارتباط متقابل با دیگران، دچار افسردگی می‌شوند و احساس می‌کنند که مورد نیاز نیستند و اعتماد به نفس خود را از دست می‌دهند. این گونه احساسات منجر به شدت یافتن

شرکت کننده در این بررسی، که حیوان دست آموزی نداشتند وفات یافتند. بر طبق انتظار، عامل شدت بیماری پیشگویی کننده طول عمر بیمار بود ولی زمانی که مالکیت حیوانی دست آموز را با شدت فیزیولوژیکی بیماری توأم می‌کردند، نسبت به زمانی که فقط وضع فیزیولوژیکی بیمار را در نظر می‌گرفتند، بهتر می‌توانستند طول عمر بیمار را پیشگویی کنند. گذشته از آن، حیوانات دست آموز نه فقط به افرادی که تنها زندگی می‌کردند، مجرد بودند و یا همسرشان فوت کرده بود، بلکه به همه نفع می‌رساندند. پژوهشگران به این نتیجه رسیدند که تأثیر مالکیت حیوانات دست آموز بر سلامتی از تأثیر افراد دیگر مجزاست.

در اوایل دوران کودکی حیوانات دست آموز، وسیله ایجاد ارتباط با دنیای طبیعی و آموزش احترام به دیگر موجودات زنده هستند. در زیر سگ بازیگوشی با صاحب خردسالش در برابر ساختمانی مرتفع در پاریس دیده می‌شود.

Foto Sebastião Salgado Magnum, Paris

است. بسیاری از اطلاعات موجود در باره ارزش حیوانات دست آموز، بر مبنای اطلاعاتی مستفرقه و گردآوری داستانهای شخصی از صمیمیت انگیز، ذکاوت و نیروی التیام بخش حیوانات دست آموز خاص، یا از نسلی بخصوص، بدون تکیه بر پژوهش‌های نظام یافته علمی به دست آمده است.

در دهه گذشته عقیده «مفید بودن حیوانات برای انسان» بنیانی علمی پیدا کرده است. حیوانات دست آموز افسردگی صاحبان خود را با ایجاد مؤانست، انگیزه‌ای برای پرورش و مینایی برای فعالیت‌های روزانه کاهش می‌دهند و میزان نگرانی و فشار روحی آنها را نیز از طریق تأمین آرامش در اثر تماس، ایجاد کانونی برای توجه و احساس امنیت کم می‌کنند. به علاوه حیوانات دست آموز می‌توانند با ایجاد تحرک در صاحبانشان به بهبود و یا نگهداری تناسب جسمانی آنها کمک کنند. با وجود این که اکثر پژوهندگان توجه خود را بر سگ‌ها متمرکز کرده‌اند، و شواهد قابل توجهی موجود است که حیوانات دیگر نیز به همان اندازه مفیدند.

تنهایی ممکن است باعث بیماری شده، آنرا تشدید کند و یا حتی منجر به مرگ شود. مؤانست با حیوانی دست آموز می‌تواند با ترمیم اثرات بیماری‌های ناشی از تماس نداشتن با اعضای خانواده و دوستان نزدیک باعث بهبودی شود. حیوانات دست آموز، به ویژه برای افراد سالخورده که در برابر تنهایی و دوری از اعضای خانواده و دوستان خود به صورتی خاص صدمه پذیرند، مفید هستند. آنها همدم صاحبان خود هستند که اکثر این حیوانات را جزء اعضای خانواده خود دانسته با آنها مانند انسان صحبت می‌کنند و نسبت به وضع آنها حساسیت دارند.

در طی مطالعه‌ای که درباره عوامل اجتماعی، روانی و جسمانی موثر بر بقای عمر بیماران قلبی و عروقی (دارای دردهای شدید در قفسه سینه و یا حمله قلبی) انجام گرفت، ارتباط مالکیت حیوانی دست آموز با یکسال زندگی بیشتر برای صاحبان آنها مشخص شد. در طی مدت یکسال پس از بستری شدن در بیمارستان بزرگ دانشگاه فقط سه تن از ۵۳ بیماری که حیوان دست آموز داشتند فوت کردند، در حالیکه طی همان مدت تعداد یازده تن از ۳۹ بیمار

نگهداری از گربه به عنوان حیوانی دست آموز قدمت هزاران ساله دارد. در مصر باستان هر کسی که به گربه صدمه میزد، مجازات می‌شد و هنگامی که گربه دست آموزی می‌مرد، صاحب گربه به رسم عزاداری ابروانش را می‌تراشید. در زیر تصویر فردی گربه دوست و همدم او را می‌بینید.

براینکه وسیله‌ای برای بیان محبت است، اثر مفیدی بر قلب و عروق نیز دارد. به تدرت انسانی بدون سخن گفتن با حیوانی او را ناز می‌کند. بنابراین ممکن نیست بتوان اثرات هر یک از دو فعالیت را به صورتی جداگانه مورد بررسی قرار داد. پژوهشگران گزارش داده‌اند که صحبت کردن و ناز کردن حیوانی که همدم انسان است در مقایسه با سخن گفتن با افراد دیگر خیلی کمتر باعث تحریک قلب و عروق شخص می‌شود و این خود به وابستگی انسان و حیوانات همدم وی که بی‌خطر و روحیه دهنده است اعتبار دیگری می‌دهد.

حیوانات دست آموز نیاز انسان به احساس آرامش و امنیت را برآورده می‌سازند. زمانیکه حیوانی دست آموز همراه انسان باشد و یا در غیاب او از خانه‌اش مراقبت کننده ممکن است او به خارج شدن از خانه جهت قدم زدن و یا دیدار دوستان خود علاقه بیشتری نشان دهد. با اثبات این اصل که حیوانات دست آموز جو خوش آیندی در اطراف خود ایجاد می‌کنند، مشاوران و حتی سیاستمداران برای ایجاد احساس مورد نظر خود از آنها استفاده می‌کنند، چون زمانی که حیوانی دست‌آموز در محیط حاضر باشد، صحنه و افرادی که در آن حضور دارند دوستانه‌تر به نظر می‌رسد.

وقتی که حیوانات در جانی حضور دارند. بخصوص در مواقعی که فشار روحی وجود داشته باشد، افراد تمایل پیدا می‌کنند که توجه خود را بر حیوانات متمرکز کنند. تمرکز توجه شخص در خارج از خود می‌تواند باعث کاهش فشار روانی شود و نحوه عمل آن درست همانند عمل روش‌های متداول کاهش فشار روحی از تبیل تفکر در عالم شور و جذبه است. در اعمال و جراحی دندان، تماشای شنای ماهی‌ها در آکواریوم درست همانند هیپنوتیزم برای کاستن از میزان اضطراب و شدت درد مفید بوده است. این نوع نگرستن به دنیای طبیعی می‌تواند برای کاهش فشار خون نیز سودمند باشد.

مراقبت از حیوانی دست آموز می‌تواند از طریق ایجاد احساس مسئولیت، تأمین احساس درک زمان و تشویق افراد به تغییر شکل زندگی، میزان سلامتی انسان را بالاتر ببرد. قبول مسئولیت نگهداری حیوانی دست آموز، مخصوصاً در مورد بیمارانی که فعالیت‌های آنان به علت بیماری‌های مزمن، معلولیت، یا انزوا محدود شده است، می‌تواند حائز اهمیت باشد.

در اوایل دوران کودکی، حیوانات دست آموز وسیله‌ای ایجاد ارتباط با دنیای طبیعی و آموزش احترام به موجودات زنده به کودکان هستند. در مورد کودکان بزرگتر، مسئولیت نگهداری از حیوان دست آموز می‌تواند وسیله‌ای برای رشد جنبه‌های شخصیتی احترام به خویش، اعتماد به نفس و استقلال باشد.

حیوانات دست آموز در طی دوران زندگی انسان از اوان کودکی تا کهنوت و پیری، در خدمت انجام وظایفی گوناگون هستند. زمانی که با حیوانی ارتباط ایجاد شد، ایجاد ارتباط با انسان‌ها آسان‌تر می‌شود. ■

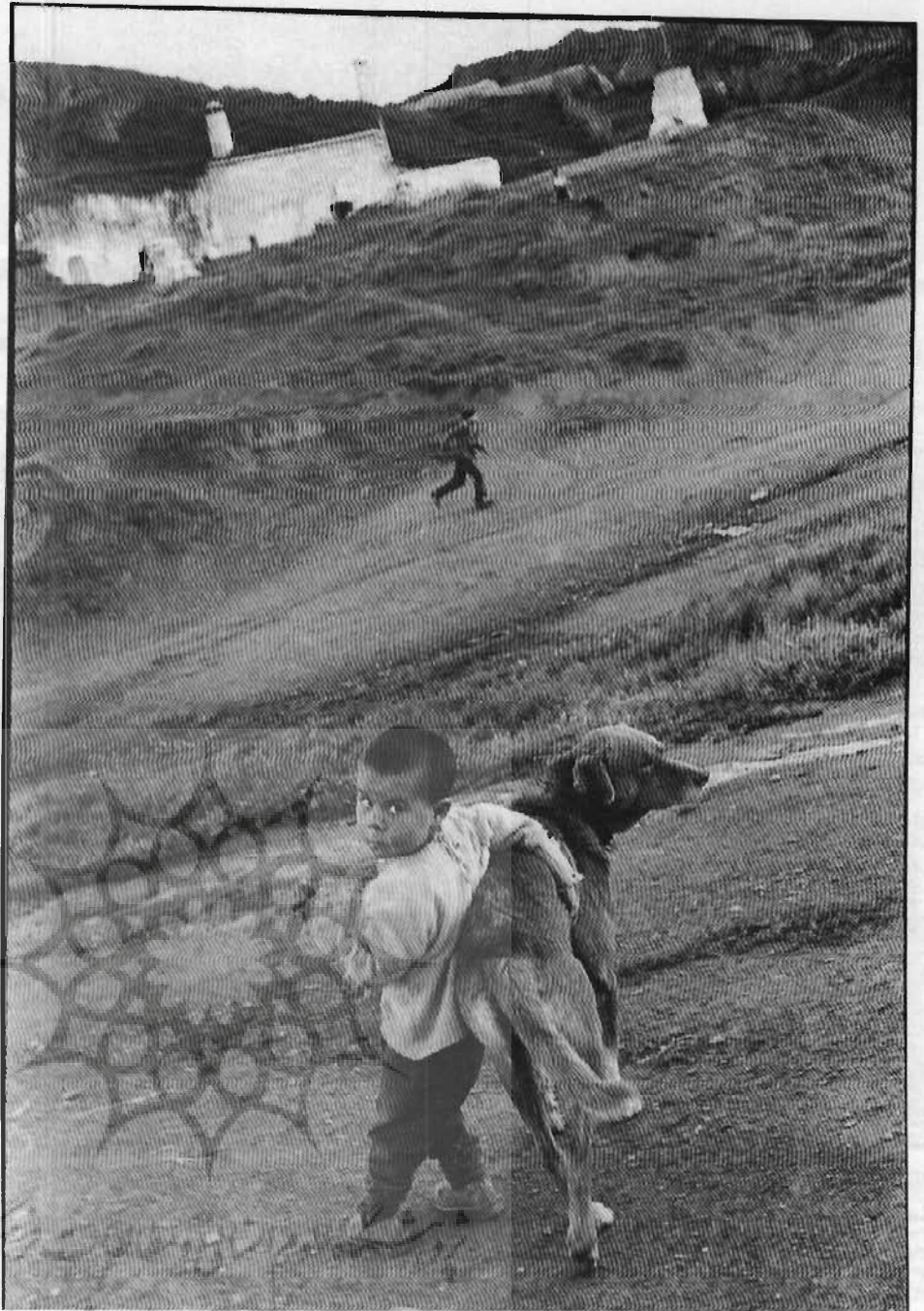

Foto Josef Kouckelka - Magnum, Paris

▲ یک گولی خردسال و دوست غیر انسانی. با وجود اینکه گاهی نگهداری حیوانات دست آموز را از ویژگی‌های جوامع تروتمند غربی دانسته‌اند، این امر در سراسر دنیا برای فرهنگ‌های متفاوت خوش آیند است.

استفاده کرد. او به چند نفر از این افراد که تحت نظر وی بودند و برای گرم کردن خود در زمستان از حرارت موضعی استفاده می‌کردند پرندگانی که نیاز به محیط گرمی داشتند داد. از این افراد که به آنها پرنده داده شده بود و از آنان خواسته شده بود که اطاقشان را به خاطر پرنده گرم‌تر کنند، هیچ یک، در آن زمستان به هایپوترمیا (کمبود حرارت بدن) دچار نشدند. از آنجایی که این امر یکی از مهم‌ترین علل مرگ و میر سالمندان در ادینبورگ است، بدون شک این پرندگان به سلامت صاحبانشان کمک کردند.

نقش مهم و مثبت لمس و تماس در طی دوران زندگی روزبروز بهتر شناخته می‌شود. حیوانات دست آموز یکی از مهمترین منابع برآوردن نیاز به لمس برای کسانی هستند که در صورت نداشتن حیوان دست آموز، این نیاز آنها ارضاء نخواهد شد. لمس حیوان باعث کاهش فشار روحی و نگرانی شخص می‌شود. تماس جسمانی علاوه

پاسخ‌های روانی و فیزیولوژیکی در زندگی روزمره می‌شود که آن نیز به نوبه خود باعث کاهش مقارمت بدن در برابر بیماری‌ها و عفونت‌ها می‌شود. حیوانات دست آموز با کاستن از این احساسات می‌توانند از شدت اثر مشکلات، ناامیدی‌ها، مرگ دوستان و دیگر حوادث ناراحت کننده بکاهند.

توجه به حیوانی دست آموز می‌تواند باعث تقویت ارزش نهادن به خود شده، مراقبت از خود را برای شخص ساده‌تر کند. در مطالعه‌ای که در امریکا دربارهٔ افراد مسن انجام گرفت مشخص شد افرادی که صاحب حیوانی دست آموز بودند نسبت به کسانی که چنین حیوانی نداشتند، تا حد قابل توجهی خودکفاتر، قابل اعتمادتر، پاری رسان‌تر و دارای اعتماد به نفس و خوش بین بودند. حتی یکی از مددکاران اجتماعی در شهر ادینبورگ (بریتانیا) از محرک نگهداری از حیوانات دست آموز برای برانگیختن احساس مراقبت از خود در سالخوردگان

آریکا فریدمن استاد یار علوم تغذیه و بهداشت کالج بروکلین دانشگاه نیویورک آمریکا است. او بیش از ۴۰ مقاله علمی منتشر کرده است که تعدادی از آنها اثرات روانی نگهداری حیوانات دست آموز را بررسی می‌کند.